

Kurs: **Ca1004 Självständigt arbete 30 hp**

2020

Konstnärlig Masterexamen

Institutionen för klassiskmusik

Handledare: Johannes Landgren

Examinator: Sven Åberg

Katarina Stenberg

Hur påverkar dyslexi musikern?

Skriftlig reflektion inom självständigt arbete
Till dokumentationen hör även följande inspelning:
Sixten Sylan – Largo
(inspelat i Mariakyrkan, Sigtuna augusti 2019)

Innehållsförteckning

Inledning	0
Min bakgrund.....	1
Syfte.....	1
Analys	2
Vad är dyslexi?	2
Fonologiska medvetandet.....	3
Ett annorlunda sätt att tänka.....	3
Musik och dyslexi.....	4
Musikens skriftliga system	4
Problematik vid notläsning	4
Andra dyslektikers erfarenheter	7
PM (professionell musiker), pianist.....	7
Helen Pole dyslexi och dyskalkyli, trombon	9
Caroline Oldfield “some problems of a dyslexic flute player”	10
Michael Lea “a personal view of dyslexia and professional music making” basist.....	11
Diskussion	12
Min problematik vid notläsning.....	12
Hjälpmedel, strategi vid notläsning.....	12
Slutord	13
Källor	14

Inledning

När jag började Kungliga Musikhögskolan i Stockholm 2012 visste jag inte att det fanns något som hette notdyslexi. Då min vanliga dyslexi gjorde att jag hade svårt att hänga med under första året på min kandidatutbildning fick jag handledning av Susanna Cederquist som är dyslexikonsult och det var hon som berättade om notdyslexi. Jag pratade med en elev om detta som berättade att han träffat en professionell musiker med ett fast jobb som också hade notdyslexi. När jag väl förstått att det fanns upptäckte jag att jag inte heller var ensam.

Med den här uppsatsen vill jag belysa att notdyslexi finns och de problem som kan uppstå för en musiker men även de styrkor som det kan innebära.

Nyckelord: Dyslexi, notdyslexi, musiker, instudering, gehör.

Min bakgrund

Jag hade alltid svårt i skolan och fick inte min diagnos förrän första året i gymnasiet. Detta satte spår i mitt självförtroende eftersom lärarna enbart trodde jag var korkad. Alla andra kunde lära sig läsa så snabbt och fick börja lära sig skriva skrivstil medan jag fick traggla med min vanliga skrift. Jag var separerad från klassen och fick träffa specialläraren på skolan, som inte heller förstod att det var dyslexi det rörde sig om. Jag minns att det kändes jobbigt att inte få vara med de andra, som att jag inte förtjänade det. När jag sen började spela horn och fick börja i musikklass på högstadiet var det lättare, då hade jag något som inte skulle bedömas och ingen kallade mig korkad. Musiken blev min räddning men senare upptäckte jag även där att det gick lite långsammare för mig än för mina vänner. När de fick noterna kunde de snabbt spela allt men mina ögon följde inte ens med, hur skulle då fingrarna kunna göra det?

Min hornlärare Annamia Larsson var väldigt stöttande när vi insåg att jag hade notdyslexi. Vi jobbade först med en taktik att bara ta det lugnt och låta det ta tid att lära mig ett stycke. Det vi har jobbat absolut mest med är just självförtroendet. Egentligen har jag nog inte så svår notdyslexi utan det är mycket värre när jag skriver och läser. Men på grund av det låga självförtroendet så var det verkligen dåligt när jag började min utbildning. Jag fick träffa Susanna Cederquist via skolan som också har dyslexi och skrivit sitt examensarbete om det.

Det stärkte mig att höra att någon annan också upplever dessa problem. Det ska också sägas att många med dyslexi har lyft fram en annan talang. Till exempel att spela på gehör eller lära sig musiken utantill. Jag känner själv att dyslexin också tvingat mig att jobba mycket hårdare än en del av mina kamrater och detta har gett mig väldigt mycket. Just för att jag har jobbat så hårt och på ett mer tidskrävande sätt har det byggt upp mitt självförtroende. Genom att varje "enkelt" problem för någon annan lagt ner mycket mer tid gör också att jag känner att jag klarat så många utmaningar.

Syfte

Syftet med denna uppsats är att belysa problematiken hos någon med notdyslexi, hitta möjliga lösningar och hjälpmedel för att kringgå den problematiken samt visa på hur svårigheterna utspelar sig i vardagen för utövande musiker och hur de löst sina problem

Analys

Vad är dyslexi?

Dyslexi är en funktionsnedsättning som påverkar en persons förmåga att lära sig läsa, skriva och stava. Den främsta svårigheten är avkodning och att ta till sig och automatisera kopplingen mellan bokstäver och talljud.

Forskning har gjorts då man låtit en dyslektiker läsa samtidigt som det görs en fMRI (Functional Magnetic Resonance Imaging). Man har då sett en ökning av aktivitet i vissa områden i hjärnan jämfört med en person utan dyslexi som gjort samma test. Förmodligen beror detta på att läsuppgiften hos en dyslektiker är svårare och behöver mer hjärnaktivitet eftersom ansträngningen är mindre automatiserad.

De senaste åren har intensiv forskning pågått för att lokalisera de gener som kan orsaka dyslexi, och man har hittat nio olika regioner på sex olika kromosomer som bekräftats innehålla gener vilka kan påverka dyslexi. De gener man sett öka risken för dyslexi påverkar cilier, som är små utskott eller tentakler på nervcellerna. För att nervcellerna ska koppla rätt under hjärnutvecklingen är cilierna viktiga. Om den funktionen är nedsatt påverkar det signalsystemet i hjärnan, vilket kan vara en anledning till dyslexi. (Hjärnfonden. 2018.)

Juha Kere professor i molekylär genetik har gjort forskning på generna vid dyslexi och kommit fram till samma resultat som ovanstående. Det han tillägger är att geners betydelse för uppkomst av dyslexi inte går att förneka. Men inte alla som bär dessa gener drabbas av dyslexi - fenomenet kallas för nedsatt penetrans. Han trycker också på att även om det är genetiskt går det mycket bra att träna hjärnan för att förminska svårigheterna, men behovet för specialpedagogik och tidig diagnostik är väldigt viktig. (Kere, Juha. 2012. S, 62.)

Förutom litterära svårigheter så är dåligt korttidsminne förekommande hos både barn och vuxna. Många har svårt att memorera serier av instruktioner eller sekvenser av namn, exempelvis årets månader. De har även svårt att komma ihåg exempelvis tabeller inom matematiken som multiplikationstabellen. (Miles & Westcombe. 2001. S, 1.)

Enligt hjärnforskaren Martin Ingvar är de mest specifika svårigheterna för en dyslektiker: problem med fonologisk avkodning, att automatiskt tyda orddelar och slå ihop dem till ord. Att kunna namnge objekt på en bild. Arbetsminnet utvecklas sent samtidigt som funktionerna inte automatiseras i samma utsträckning som hos andra. Däremot har personer med dyslexi sällan problem med det som kallas kognitiv förmåga. (Ingvar, Martin. 2008. S, 23.)

Fonologiska medvetandet

Det fonologiska medvetandet är medvetenheten om ljudstrukturen i ett ord, till exempel stavelser eller enskilda ljud. När man pratar om ord fonologiskt lägger man alltså ingen vikt vid vad ordet betyder utan bara ljudet.

Fonologisk medvetenhet på en lägre nivå är till exempel att kunna identifiera ord som rimmor eller sortera ut ord som börjar på samma ljud.

Det är också att man kan klappa stavelser. En mer avancerad form är fonemisk medvetenhet, som är en underkategori till fonologiska medvetandet och medvetenheten om de enskilda språkljuden i ord. Att kunna sortera ut och ljuda de olika delarna av ett ord och även att sätta ihop ljud till ett ord. Här följer några exempel av Anna Eva Hallin (Ph.D, Postdoktor, Leg. Logoped)

("Vad blir /k/ + /att/? Vad blir /b/+/i/+/l/?"), att själv dela upp ord språkljud ("Säg alla ljuden i bil"), eller att ta bort ett språkljud från ett ord ("Vad får du om du tar bort /ff/ från /fröken/?").

Hon nämner även att det är särskilt viktigt att kunna dela upp språkljud för tidig läs- och skriv-inläring. Det som är viktigt att komma ihåg är att fonologisk eller fonetisk medvetenhet inte involverar bokstäver. (Hallin. 2017.)

Det har också kommit på tal att de fonologiska svårigheterna, till exempel att memorera de olika språkljuden, orsakas av fel i det auditiva magnocellulära systemet. Det är möjligt att om ljuden kommer i väldigt hastig följd, är en dyslektisk hjärna ineffektiv med att hantera dem samlat (Miles & Westcombe. 2001. S,4.)

Som sagt så är det svårt att avkoda skrift och att koppla skrift till talljud. Det svenska språket innebär ett hinder i sig då svenskan har många ord som stavas olika och uttalas snarlikt. Exempelvis värk-verk, ända-enda. Som väl är så finns det numera dataprogram och appar som hjälp till att hitta dessa ord och som beskriver orden för att användaren ska veta vilket ord som avses. Talsynteser är också mycket vanliga numera och kan hjälpa till vid inläsning av kurslitteratur. Talsyntesen läser texten samtidigt som man kan följa med i boken.

Ett annorlunda sätt att tänka

Något som Lena Hellberg ser som positivt är att dyslektiker i större utsträckning har ett annat helhetstänkande genom att orden upplevs tredimensionellt genom att man tänker i bild, bilden är tredimensionell, det finns djup, höjd och bredd. Tänk dig att du går in i ett rum där bokstäverna p, b och d svävar fritt om du går runt dem och kan vända på dem och då ser alla tre bokstäverna likadana ut. Så blir det för en dyslektiker. Men att se allt i en större helhet och i bild, tänker jag är en styrka, ett bra komplement i

arbetslag. Att vi alla ser saker på olika sätt och bidrar med vårt. (Hellberg, 2002, s 8, 25)

Problemet med helhetstänket är att när dyslektiker ser ett helt ord så gissar vi oss fram eftersom vi bara ser början och slutet av ordet istället för att läsa ordet bokstav för bokstav.

Helhetsbilden i sin tur gör också att dyslektiker upplever orden tredimensionella istället för tvådimensionella som ord på papper blir. När man istället ser det tredimensionellt upplevs det som att orden svävar och kan flytta på sig. Det problemet är väldigt tydligt att det också kan kopplas till noter eftersom det blir samma problematik med att se det tredimensionellt.

Musik och dyslexi

Musikens skriftliga system

Västerländsk musik, liksom språk, har ett högt utvecklat kodningssystem. Detta gör det möjligt att notera och detaljerat överföra musiken från kompositör till musiker. Men musik, till skillnad från språk, använder ett rymligt arrangemang för tonhöjd. Sidan är uppdelad i delar av fem notlinjer. I grunden ju högre en symbol är placerad på notlinjen, ju högre är tonhöjden.

Till skillnad från bokstäver i text kan noter staplas, vilket indikerar simultana toner (ackord). Musik använder också ett system av symboler för att ange hur toner ska spelas. Symboler kan indikera varaktighet (rytm), volym (dynamik) och andra uttrycksindikatorer. Musik använder också skrivna ord för att ange både musikens uttryckliga egenskaper och texterna i vokalmusiken. Textinformationen kan vara på flera olika språk som utövaren egentligen inte behärskar. (Mishra. 2015.)

Problematik vid notläsning

Vissa har lättare att läsa noter än text och för andra är det tvärtom. När en dyslektiker ombeds att memorera eller upprepa en fras någon sjunger är det ofta svårt att minnas tonerna i rätt ordning eftersom korttidsminnet kan svacka. Det kan vara svårt att arrangera saker i följd till exempel alfabetet. För en musiker med dyslexi finns det en dragning till att vilja få ta om stycket från början istället för att ta det korta svåra stället som de ändå kommer tycka är svårt att hitta i noterna.

Faktum är att den generella organiseringskunskapen (att ta med lunch och rätt noter m.m.) kräver tankemöda och kommer sällan lätt och naturligt.

Det kan vara svårt för en pianist att läsa vertikala noter när pianot är horisontalt. Samma för tvärflöjtisten och för fagottisten. Händerna för en pianist är spegelvända så den högsta tonen i vänsterhand tas med tummen och lägsta tonen i höger hand tas också med tummen, vilket kan leda till förvirring.

Det är en språkmiljö som snabbt ska uppfattas. Att man ska hinna titta på dirigenten och sen hitta tillbaka i noterna. Att dessutom, som nämnts tidigare, dyslektikern har svårt med ikoner i följd gör det inte lättare. När dirigenten säger ”vi tar om från bokstav h”, så tar det oftast sin lilla tid att hitta var det är i stycket. (Miles & Westcombe. 2001. S, 10.)

Bokstäverna som används för att läsa noter (c,d,e,f,g,a,b) representerar ljudet av tonerna på pianot men dessa symboler representerar också tid till olika längder på tonerna som är långa eller korta, representeras i musik av olika svarta eller vita symboler. Det är svårt för en dyslektiker att komma ihåg vad varje symbol kallas, namnen på olika notvärden och vilken längd det är. Även visuellt så tar det tid för hjärnan att avläsa logiken att en vit cirkel är en helnot, eller att den ifyllda motsvarar en fjärdedel. En dyslektiker minns kanske att man ska klappa 1 slag för en fjärdedel och 2 slag för en halvnot men det är namn och utseende på symbolerna som är problemet. Ett centralt problem för en dyslektiker är just att komma ihåg korrekta namn eller ”labels”. Det blir också problem när det är andra språk inblandade, hur ska jag kunna komma ihåg att andante betyder långsamt och allegro snabbt. När en dyslektiker hör musiken kommer hen inte ha glömt bort vilken som är snabb eller långsam utan det är själva orden är det som skapar problem. (Miles & Westcombe. 2001. S, 20.)

En dyslektikers hjärna jämfört med en icke dyslektikers skulle kunna förklara vissa av Miles iakttagelser om att en del dyslektiker är klumpiga samt har svårt med koordination och en väldig otydlig handstil. Det spekuleras också i att dyslektiker kan ha rytmsvårigheter, trots att de annars ses som naturbegåvningar inom musik. Ovanstående funktionsvariation kan orsakas av dyslektikerns förändring i hjärnan. Men den fysiska motoriken, exempelvis spela snabbt och säkert, har alltså inte med detta att göra. Att spela snabbt sitter bara i notavläsningen, avkodningen, inte i det fysiska framförandet. (Miles & Westcombe. 2001. S, 4.)

Här följer några exempel på svårigheter.

-Hinner inte avkoda all information, nyans, tempoändring, rytm, artikulation, tonhöjd, drillar med mera.

-Kan vända på starkt och svag nyans.

-Byter till fel rad, svårt att hitta repricecken, svårt att hitta tillbaka i notbilden efter att ha kollat på dirigent. (Miles & Westcombe, 2001. S. 52.)

-Information på andra språk.

-Transponera, spela klaver man inte är van vid. (Miles & Westcombe. 2001. S. 55.)

Här följer ett exempel på hur det kan se ut och vad som ska uppfattas.

Ex.1. Utdrag ur Carmen av Bizet.

10 Meme mouvt!

The image shows a musical score for a horn player. It consists of two staves. The first staff has the lyrics 'Changez en MI' written below it. Above the first staff, there is a box containing the number '10' and the text 'Meme mouvt!'. The score is divided into four measures. The first measure is in 3/4 time and contains a whole note. The second measure is in 2/4 time and contains a whole note. The third measure is in 2/4 time and contains a half note followed by a quarter note. The fourth measure is in 2/4 time and contains a half note followed by a quarter note. There are performance instructions: 'p' (piano) in the third measure and 'colla voce' (with the voice) in the fourth measure. The notes are G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F351, G351, A351, B351, C352, D352, E352, F352, G352, A352, B352, C353, D353, E353, F353, G353, A353, B353, C354, D354, E354, F354, G354, A354, B354, C355, D355, E355, F355, G355, A355, B355, C356, D356, E356, F356, G356, A356, B356, C357, D357, E357, F357, G357, A357,

Andra dyslektikers erfarenheter

PM (professionell musiker), pianist

"Why am I so keen to play music to people? The answer is simple now- and it's not just a case of the musical mind. Everyone needs and wants to communicate with the human beings around him or her. As a dyslexic my words cannot often enough say what I want them to say. Only my music- which I can now see comes from other quarters of the brain- can express the feelings that I cannot put words to."

Vid 36 års ålder fick hon veta att hon var dyslektiker. Hon har valt att vara anonym eftersom det råder hård konkurrens om jobben mellan yrkesmusiker inom musikvärlden. Det eventuella stigmat av ofullkomlighet vid en dyslektikerstämpling kan skada hennes karriär eller åtminstone irritera hennes agent.

PM upplever att det är fyra centrala problem att bejaka som dyslektiker: Självmedvetenhet, teknik, avista och att lära sig ny musik.

Här följer exempel på dessa och hennes lösningar.

Självmedvetenhet.

För att lyckas som en artist är det avgörande att utveckla sin egna individuella inlärningsstil och sina styrkor som musiker, inte lägga fokus på andras talanger och sätt att lära sig. Att komma till insikt med och att överkomma sina svagheter kräver stora reserver av driv och målmedvetenhet plus kapacitet att hantera kritik. Detta ska lyfta upp och elda på ens musikaliska själ, inte trycka ner den.

God hälsa, tillräckligt med sömn/vila och hur man varvar ner är nyckelfaktorer. Om riktig trötthet slår till och för mycket ny musik ska tas in, riskerar man att låta oförberedd, till skillnad från en icke dyslektisk solist som kanske som mest förlorar lite gnista.

Teknik.

Motorisk färdighet och minne är ytterst viktigt. Perfekt kontroll kommer från utvecklingen av mycket raffinerad fingerrörelse, med en liten kurva i varje finger och konstant kontakt med tangenterna. Målet ska vara att kunna spela utan att titta på fingrarna. Att läsa noterna är mödosamt men en nödvändighet när du lär dig stycket. Om du pendlar mellan noterna och fingrarna blir det en viss osäkerhet i rytmen. Detta kan du öva genom att ha locket halv öppet vid pianospel. Bach och Baroque musik med kontrapunkt är svårt för PM eftersom varje stämma är olika formad. När PM har studerat in ett sådant verk och kan det helt utantill så brukar hon ställa en spegel på notstället och befästa/definiera att hennes ögon, på samma sätt som hennes fingrar, är "bundna" till tangenterna. Hon finner då att hon lättare kan lyssna på vad hon spelar på ett fokuserat sätt.

A vista.

Detta är förmodligen det universella och största problemet för en dyslektisk musiker. Men om man siktar på en karriär som klassisk musiker är behovet att kunna läsa noter avgörande. Detta är och kommer alltid vara hårt arbete och kräver en mycket noggrann metod. Noggrannhet måste kontrolleras om och om igen, en svår uppgift för dom som bearbetar noter långsamt. Kontrasten mellan detta och att spela improviserat, som i jazzmusik, är stor. PM säger att om hon skulle "let

herself go” skulle hon tappa fotfästet och aldrig ha disciplinen att gå tillbaka till den fina konsten av klassisk musik, där uppskattning och gissningar är oacceptabelt.

Att lära sig ny musik.

- Hitta först en djupstruktur och mening med musiken. Studera formen och den kommunikativa meningen, är det en dans eller marsch, ett glatt stycke eller en klagosång? Bli intensivt medveten om harmonin, frasering och former i musiken genom att skriva ner dem i noterna. Vilken tonart används och vilka skalor är formade i speciella passager? Om bastonerna av en sektion utgör en specifik skala med tillfälliga förtecken, skriv ner det. Notera om en passage har glidit upp eller ner en halv ton från en speciell punkt. Markera frasering/fraslängder, det är viktigare än noterna och var de är ojämna (till exempel, två av fyrtakt och en femtakt). Att notera i noterna på det här sättet är ett avgörande steg för PM vid instudering av musik.
- Kom fram till en fingersättning för varje sektion i stycket och skriv ner det.
- Spela igenom stycket rakt igenom, i korrekt tempo, för att få känslan av det. Börja sedan repetera, spela alltid båda händerna tillsammans. Fortsätt med detta tills du kommit en lång bit in i processen. Fokus måste ligga på att ha hela stycket i huvudet från början till slut.
- När stycket efterhand känns säkert, spela in och be en vän lyssna. Feedback är viktigt nu. Fråga om de var underhållande eller om de blev berörda och vilken känsla de upplevde.
- Det sista steget är att jobba på perfektion. Kolla varje ton och paus genom att spela med noterna och använda en inspelningsapparat. Musikvärldens besatthet med perfektion passar inte en dyslektisk musiker, det är vår akilleshäla.
- De få sista veckorna innan ett uppträdande ska användas till att kolla av och fixa detaljer samt att få fram vad kompositören vill uttrycka. Allt grundläggande måste vara väl förberett innan.

PM berättar att en kritisk faktor som påverkar hennes minne är hur pianot är stämt. Hon upplever att hon är extremt känslig med intonation och hur strängarnas spänning är, så hon ser till att hennes piano stäms var tredje vecka. Minsta avvikelse i hur tonen låter mot hur hon förväntar sig att den ska låta verkar störa minnesbilden. PM jobbar mycket med grafiska bilder när hon musicerar om memorerar musik. En resa mellan tredimensionella landskap och färger. Hon måste lära sig verket med båda händerna samtidigt, att traggla med delar förstör flödet och bilderna. Positivt citat som Pm själv sagt.

“One could find that a handicap could lead to new and eventually more meaningful and transcending levels of performance than before. There is always good reason to look on the bright side of things.”

(Miles & Westcombe. 2001. S, 80-82)

Jag tycker PM har en bra strategi och hon sätter ord på en del saker jag själv gör men inte tänkt på. Hon förklarar en strategi som jag tror att fler har användning för än bara dyslektiker, kanske framför allt när man är solist. Jag kan känna igen mig i mycket hon gör som till exempel att man kan befästa musiken i fingrarna men också mentalt med att titta i en spegel och hitta fokuset. Jag brukar också spela in en fras jag upplever besvärlig för att få ett annat perspektiv på det och hitta en ny vinkel på hur jag ska öva in det. Jag tycker det är fint för även om hennes strategi kan verka lite fyrkantig när man radar upp den så handlar det om att främja det musikaliska.

Helen Pole dyslexi och dyskalkyli, trombon

När Helen skulle göra ett test för hennes betyg 4-5 innehöll dom problematiska bitar så som:

- Upprepa en melodi som spelades på pianot. (det slutade med att hon glömde bort början av melodin innan de ens kom fram till slutet.
- A vista notläsning. (I denna uppgift la jag all utsatt tid till att reda ut vilka toner jag skulle spela och vart på instrumentet samt kolla tonart. Men då fanns det ingen tid kvar för att reda ut rytmen eller taktart. Jag blev väldigt frustrerad över min medvetenhet av den korta tid som tillgavs och fick "sensory overloads" när jag fick hjärnsläpp och kände mig värdelös. Jag misslyckades alltid med dessa uppgifter makabert.)

Hon upptäckte att lite och ofta inte funkade för henne med övningen utan hon behöver mycket och ofta. Här följer en lista på problem hon hade som inte bara märktes av henne utan även av lärare och medstudenter.

- Blev mycket avskräckt när hon behövde läsa noter.
- Blev frustrerad (en dyslektiker måste kanske lägga dubbelt så mycket tid och ansträngning mot en icke dyslektiker och övar många timmar men åstadkommer kanske bara halva resultatet).
- Notera/kopiera från gehör till noter korrekt
- Lära sig komma ihåg rätt följd av skalor och arpeggios.
- A vista läsning även på sång.
- Transponera eller läsa olika klaver.

(Miles & Westcombe. 2001. S, 54-55)

I det Helen berättar så tänker jag tillbaka till hur det kändes för mig när jag var i början av mitt hornspel, jag känner igen mig i det mesta. Just att det blir hjärnsläpp och panik tror jag är en egenskap vi lär oss hantera med dels mognad och livserfarenhet men även genom träning av hjärnan. Jag använder mig av mindfulness för att träna min hjärna till lugn och fokus.

När Helen skrev det här var hon 19 år, nästan samma ålder som jag var när jag upptäckte notdyslexi. För mig låter det som att Helen kan se problematiken för henne och hittat första steget till hur hon ska hantera svårigheterna. Sen tror jag att Helen har haft det extra svårt på grund av att hon spelat mycket på gehör och inte tvingats läsa noterna. Då blir avkodandet av noter en extra hög tröskel att ta sig förbi, och är en konsekvens av att läraren inte stämt av att eleven inte "fuskar" med notläsningen.

Caroline Oldfield “some problems of a dyslexic flute player”

Caroline refererar till noterna som att det skulle lika gärna kunna vara fåglar på telefonledningarna istället för noter för hon ser ingen skillnad. Men har lärt sig ramsan “Every Good Boy Deserves Fun” för att lära sig vilka toner som är på linjerna. Det funkar bra när det bara är en ton men när det blir flera efter varandra eller en längre fras blir hjärnan överbelastad och allt blir otydligt. Sedan ska man även lägga till punkter och legaton för att ändra rytmen, då ska man även räkna. Det som var en lätt rytm är nu svårt. Det kommer även lite tillfälliga förtecken också, då måste hon ta hjälp av grepptabellen som dessutom är skriven vertikalt medan man håller flöjten horisontellt. Detta upplevde hon som mycket svårt. Hon fick precis som många andra barn börja med att lära sig piano där tonerna blir högre när man spelar åt höger på pianot och lägre när man spelar åt vänster. Detta är tvärtom på en flöjt och ju närmre munnen du går desto högre blir tonen. Även att det just på flöjt skrivs i ett högt register innebär problem med många hjälplinjer och hon säger själv “tack o lov för att jag inte spelar piccola”. Så när hon har fått ordning på allt detta och lyckats ta sig igenom ett stycke, vilket i sig är ett mirakel ska hon spela det igen för att försäkra sig om att hon kan, men det går inte. När hon börjar med stycket från början igen är det som ett helt nytt verk. Men efter många genomspelningar sjunker det tillslut in. Rädslan finns dock att om man tragglar in ett stycke ska känslan och flödet försvinna så hon uppmuntrar till övning "lite och ofta" och att “sluta medan du spelar rätt”.

Här följer en lista på hennes tips som kan hjälpa andra dyslektiker:

- Undvik stressiga situationer- dom försvårar bara problemen.
- Undvik stycken med många förtecken eller tillfälliga förtecken.
- Markera notlinjen där G placeras med brunt, C i gult och F i röd.

Det som också behövs är tålamod, uppmuntran och förståelse från lärare. Vi är inte dumma, vi har bara ett osynligt handikapp. Tänk om alla skulle förstå hur mycket ansträngning som vi lägger på att studera in något. Något som kan verka enkelt eller en självklarhet för läraren kan vara en enorm prestation och glädje för en dyslektisk flöjtist.

(Miles & Westcombe. 2001. S, 27-28.)

När jag läser om Caroline blir jag lite provocerad. Hon nämner inte hur gammal hon är i hennes kapitel så det är svårt att uppfatta vilken nivå hon är på. Jag själv fick tipset ”stick inte huvudet i sanden” och jag känner att det är precis vad Caroline gör. Istället för att hitta en strategi så vill hon bara undvika problemen. Ingen musiker kan undvika att spela stycken med många förtecken. Men jag förstår också att om man har så grov dyslexi så måste det vara oerhört problematiskt, men vill man jobba som musiker måste man möta problematiken och hitta strategier.

Michael Lea “a personal view of dyslexia and professional music making” basist

Några punkter som slog Michael om dyslektiker:

- Det sägs att dyslektiker är bra på uppgifter som kräver rumslig medvetenhet. Att spela musik kräver uppenbart en hög nivå av det.
- Spanande i olika orkestrerar insåg jag att dessa smarta personer, som gör en komplicerad flersträngad uppgift att spela musik ofta har en akademisk nivå som är mycket lägre än vad man hade förväntat sig.
- Att spela ett instrument, kombinera rörelse och ljud i direktkontakt med de taktila sinnen till hörseln är “multisensory”. “Multisensory” lärometod, som pointerades av Anna Gillingham är en nyckelteknik för att lära dyslektiker.

(Miles & Westcombe. 2001. S, 32.)

Michael har studerat på Guildhall School of Music och har alltid haft musik runt om sig i och med sin uppväxt inom körmusik. De här punkterna har han tänkt på när han varit ute och jobbat i London. Han säger att dyslektiker brukar vara medvetna om en större rumslig medvetenhet, och därför tror jag att upptäcka samspelet med andra musiker kan påverka dyslektikers dragning till musik. Att Michael tar upp multisensory tekniken är intressant eftersom musiken stimulerar flera av ens sinnen - rörelse, hörsel och syn. Som dyslektiker tror jag det är bra att aktivera flera sinnen när man lär sig något för att långvarigt befästa kunskapen. Som till exempel att man kan använda ”Ode to joy” för att lära sig årets månader.

Diskussion

Min problematik vid notläsning

Brist på självförtroende är ofta en konsekvens av dyslexi. Med den vetskapen och med rätt verktyg så är självförtroendet i förhållande till arbetsminnet något som snabbare tränas upp. Med det sagt så tror jag att det är viktigt att jobba på båda svagheterna. Dyslexi går inte att bota, men som Juha Kere säger så kan man träna hjärnan, och om vi tränar hjärnan och övar på våra strategier så går det att förminska svårigheterna. När jag läste om andra dyslektiker och deras historia upptäckte jag att jag inte är ensam med att självförtroendet svajar, i nästan varje historia nämndes detta. Det som även är ett problem är att jag läser väldigt långsamt, ögonen hinner inte med att registrera. Jag upplever att jag lätt missar mycket information när jag läser noter. Det är svårt att hinna läsa all information runt om notsystemet samtidigt som jag är fokuserad på tonerna. Det händer lätt också att jag byter rad och ibland flyttar tonerna på sig. Jag är även extra känslig för när noter är "felstavade" eller om det blivit mycket tomrum till exempel mellan en åttondel som leder vidare till en fjärdedel men det är blankt där emellan.

Jag upplever att nu när jag är medveten om mina svårigheter och vet vad det är jag måste jobba på och hur jag gör det så lyckas jag få fram samma resultat som mina klasskamrater, bara att jag kanske lagt lite mera tid på det.

Hjälpmedel, strategi vid notläsning

Här följer de tips jag har fått från andra professionella musiker med dyslexi eller från min dyslexikonstult, Susanna Cederqvist. Samt hur jag har använt det i min inläring.

- Förstora noterna - Jag får mina noter uppförstorade till A3 storlek men klipper bort de överflödiga vita kanterna så att noterna får plats på notstället. I och med att jag gör det finns det mer utrymme för att noterna kan flytta på sig lite utan att det hinner göra så stor skillnad. Det upplevs även tydligare och blir lättare med anteckningarna eftersom de rena ytorna på notpapperet även är större.
- Använd färgpennor - Att använda färgpennor var ett system jag nyttjade mycket i början. Eftersom det är svårt att uppfatta all information runt om noterna så som till exempel nyanser och tempoändringar använde jag färgpennor för att markera. Jag använde endast en röd och en blå färg för att det inte skulle bli för mycket att hålla reda på. Så något som var mer dramatisk eller växande till exempel textinstruktionen "con forza" (med kraft) eller nyans *ff* samt crescendo ringade jag in med röd penna eftersom jag själv upplever röd som en kraftfull färg. Den blå färgen använde jag på instruktioner så som "Calando" (lugnare/svagare), *pp* samt diminuendo. Så när jag såg den röda färgen visste jag att det var något åt det mer dramatiska hållet som skulle ske och när jag såg den blå färgen visste jag att jag skulle åt det lugnare hållet i stället.
- Lära sig sina stämmor i princip utantill - Som dyslektiker är det svårt att hinna avkoda snabbt, därför kan det vara bra att kunna vissa bitar av musiken utantill för att man inte hinner läsa det i ögonblicket det kommer. Sen är det också fördelaktigt att kunna mycket utantill ifall det nu är så att noterna väljer att flytta på sig eller man inte hittar tillbaka i noterna efter att ha bytt rad eller kollat på dirigenten tex.

- Vara förberedd - Som dyslektiker kan det vara bra att vara extra förberedd, desto mer du förberett det musikaliska desto större del av arbetsminnet kan användas till andra faktorer som man inte kan förbereda sig inför. Faktorer som man inte vill ska ta för stor del av arbetsminnet men som ändå är där, som till exempel stresspåslag, nervositet, en dirigent som tar ut svängarna eller en bländande lampa. Dessa kan påverka framförandet ifall inte arbetsminnet räcker till, så genom att vara väl förberedd avlastar du arbetsminnet för mer oförutsedda faktorer.

Mycket av de här hjälpmedlen använder jag inte idag på samma sätt. Eftersom jag själv upplever att en viss del av problematiken sitter i självförtroendet så förbereder jag mig alltid väldigt grundligt och har nu kunnat frångå de stora noterna och färgpennorna. Ju mer erfarenhet av orkester och repertoarkännedom desto snabbare går det för mig nu. Vid panikin hopp i en orkester, vilket ofta förekommer vid frilansjobb, så ska man leverera musik till samma dag eller dagen efter. Då har jag som strategi att lyssna in mig på musiken och är redo med pennan och ringar in och försöker underlätta så mycket som det går. Men trots dyslexi upplever jag att det går att ta sig an panikin hopp och göra ett bra jobb.

Här vill jag också dela med mig av något som jag tror kan göra en dyslektiker till en bättre musiker. I och med att vi lär oss mycket på gehör och inte kan/är beroende av noterna gör det att vi har öronen öppna och alltid redo. Det tror jag leder till att man blir en mer följsam musiker.

Slutord

Jag insåg när jag bestämt mig för att skriva om notdyslexi hur mycket jag brydde mig om vad andra musiker tänkte om det. Som sagt handlar frilanslivet en del om snabba inhopp och jag blev direkt rädd att någon skulle välja bort mig som ett alternativ på grund av notdyslexi. Men det är just därför jag vill skriva om det här, för även om jag eller andra med notdyslexi kanske har ett annat instuderingsätt betyder inte det att vi inte kan jobba eller göra snabba inhopp. Det är inte någon annans jobb att avgöra vad vi klarar av. Jag märkte även att jag hela tiden medan jag skrev arbetet ville ursäkta mig och säga att jag inte har så mycket problem längre och att det känns viktigt att om någon läser detta inte ska tro att jag inte klarar av ett jobb som musiker. Men även om man har svår notdyslexi kan man jobba som musiker, jag har träffat er där ute i arbetslivet och ni gör en fantastisk insats. Det är det jag vill få fram med denna uppsats och kunna hjälpa andra med tips för instuderingen som jag har fått hjälp av.

Stort tack till alla som gett mig hjälp genom åren.

Källor

Böcker:

Hellberg, Lena. 2002: *I huvudet på en dyslektiker*, Malmö: Learning and Teaching.

Ingvar, Martin. 2008. *En liten bok om dyslexi*. Stockholm: Natur och Kultur.

Kere, Juha. 2012. Dyslexi och genforskning. Egon Nordman, Gunilla Salo. *Dyslexi-aktuellt om läs- och skrivsvårigheter ANDRA BOKEN*. Tingsryds Tryckeri. S.59.

Miles, T.R and Westcombe, John. 2001. *Music and Dyslexia - Opening New Doors*, London: Whurr.

Hemsidor:

AE Hallin June 25, 2017, *Fonologisk medvetenhet - vad, varför, när och hur?*

<https://www.sprakforskning.se/forskningsbloggen2/2017/6/25/fonologisk-medvetenhet> (hämtad: 2018 16.47)

Hjärnfonden. *Om hjärnan-diagnoser-dyslexi-forskning*.

https://www.hjarnfonden.se/om-hjarnan/diagnoser/dyslexi/?gclid=EAIaIQobChMIl5qcmIic3AIVRtiyCh2MUAUPEAAAYAiAAEgKFV_D_BwE

(hämtad: 2018-07-13, 15.55.)

Mishra, Jennifer, Associate Professor, Music Education, University of Missouri-St. Louis. April 8, 2015 11.05am BST. *How the brain reads music: the evidence for musical dyslexia. The conversation*.

<http://theconversation.com/how-the-brain-reads-music-the-evidence-for-musical-dyslexia-39550> (hämtad: 2018-07-13,15.50.)

Svenska Dyslexiföreningen. *Om dyslexi-Vad är dyslexi?*

<https://www.dyslexiforeningen.se/vad-ar-dyslexi/>

(hämtad: 2018-07-13, 15.50)